

OD REDAKTORA

Tematem, któremu poświęcamy uwagę w tym numerze, jest **Zaufanie, wiarygodność i transparentność w komunikacji społecznej**. Środowisko komunikacyjne, w którym dokonują się procesy społeczne i polityczne, ulega ciągłym przemianom. Z jednej strony doskonalą się technologia, pojawiają nowe kanały komunikacji, jej nowe formy, a co za tym idzie – nowe możliwości dostępu do poszczególnych sektorów audytorium (do niedawna masowego) i nowe strategie jego aktywizacji. Z drugiej strony, w zależności od panujących warunków społeczno-politycznych zmienia się także sposób funkcjonowania tradycyjnych kanałów komunikacji masowej, takich jak prasa, radio i telewizja. W świetle tych zmian decydującą rolę niezmiennie odgrywa stosunek obywateli do mediów informacyjnych. Wiąże się to z faktem, że jakość debaty publicznej, której są one ważnym elementem nośnym i która stanowi swoisty *modus operandi* społecznego bytu, a w dużej mierze również jakość demokracji i rządów, nadal zależą od jakości informacji oraz przejrzystości mediów jako ich dostawców i twórców.

Nie mniej ważną sprawą jest – o czym nie wolno zapominać – wiarygodność i zaufanie społeczne do instytucji życia publicznego, w tym polityków jako typu aktora, który w pierwszej kolejności odpowiada za kształtowanie agendy politycznej i inicjowanie debaty społecznej na jej temat. O jakości komunikacji społecznej decydują bowiem nie tylko jakość i wiarygodność mediów oraz ich przekazu, lecz także jakość i wiarygodność aktorów społecznych i ich działań. To, czy wierzymy mediom i aktorom życia społecznego, ma zaś duże znaczenie dla sposobu, w jaki będziemy sobie radzić z coraz bardziej palącymi problemami współczesności, jakimi są – w skali globu – zmiany klimatyczne, masowe migracje, w tym stale rosnąca liczba uchodźców z terenów objętych wojnami, a w świecie zachodnim narastający kryzys demokracji liberalnej i zwiększająca się popularność ugrupowań populistycznych, której towarzyszy pogłębiająca się polaryzacja polityczna wielu społeczeństw.

Od października 2019 r. w Zakładzie Komunikowania Politycznego i Mediów Instytutu Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Uniwersytetu Jagiellońskiego jest realizowany projekt **Katedra Jeana Monneta / Jean Monnet Chair WOLNOŚĆ, ZAUFIANIE I PRZEJRZYSTOŚĆ MEDIÓW W UNII EUROPEJSKIEJ / MEDIA FREEDOM, TRUST AND TRANSPARENCY IN THE EUROPEAN UNION (FreeMed)** poświęcony tym zagadnieniom. FreeMed podejmuje refleksję nad znaczeniem edukacji, badań i dyskusji naukowej jako podstaw generowania wiedzy

i prowadzenia analiz tendencji obserwowanych obecnie w zakresie wolności mediów, zaufania do mediów informacyjnych oraz przejrzystości mediów w zmieniającym się środowisku politycznym i cyfrowym. Obszarem dociekań FreeMed są również skutki tych tendencji dla jakości demokracji i debaty publicznej oraz dla zakresu i sposobu korzystania z przekazu informacyjnego. Niniejszy numer pisma poświęcamy prezentacji artykułów poruszających te tematy.

W gronie autorów, których rozważania publikujemy w tym numerze *Zeszytów Prasoznawczych*, znaleźli się bowiem badacze, którzy we wspomnianym projekcie pełnili funkcję ekspertów, a w trakcie jego realizacji byli zapraszani, niektórzy wielokrotnie, do dzielenia się rezultatami swoich badań podczas warsztatów i seminariów naukowych organizowanych w jego ramach. Numer otwiera teoretyczna rozprawa **Rafała Klepki**, krakowskiego politologa i medioznawcy, zajmującego się w swojej pracy zagadnieniem stronniczości mediów. W artykule „*Nihil durat in aeternum. On the Ecosystem of Political Communication in the Process of Dynamic Changes, Main Trends and Resulting Threats*” podejmuje on rozważania na temat głównych trendów zmian w obszarze komunikowania politycznego jako subdyscypliny nauki o komunikowaniu masowym i wynikających z tych zmian zagrożeń.

Wyniki badań empirycznych dotyczących sposobu konstruowania przekazów telewizyjnych i medialnych oraz ich stronniczości prezentuje w artykule „Nie jest dobrze, ale będzie gorzej – rzetelność przekazów medialnych w świetle badań” **Marcin Piechocki**, badacz mediów związany z poznańską pracownią CAST (Content Analysis System for Television), działającą na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Dział „Z problemów aktualnych / Artykuły i rozprawy” niniejszego numeru zamyka **Bartłomiej Łódzki**, reprezentujący środowisko wrocławskich medioznawców, który w artykule „Media jako jeden z czynników wpływających na zaufanie do wyników badań naukowych w kontekście zmian klimatu” zastanawia się, w jaki sposób media warunkują nasze postrzeganie zagrożeń klimatycznych i wiarygodność dyskursu naukowego dotyczącego tego obszaru.

W dziale „Media na świecie” znalazła się rozprawa zatytułowana „Walka o wiarygodność. Narracje i storytelling w ukraińskiej komunikacji strategicznej” autorstwa **Justyny Arendarskiej**, kolejnej przedstawicielki medioznawców wrocławskich. Autorka prezentuje wyniki swoich badań dotyczących działań komunikacyjnych podejmowanych przez Ukrainę na Instagramie. W artykule „Co wolno właścicielom mediów? Debata na temat prawa do ograniczania swobody wypowiedzi polityków w mediach publicznych w Polsce, Rosji i Niemczech po szturmie na Kapitol” **Dagmara Głuszek-Szafraniec**, badaczka z Uniwersytetu Śląskiego, przedstawia rezultaty badań narracji medialnej dotyczącej wolności słowa, mediów i wartości demokratycznych w przekazie wybranych mediów w Polsce, Rosji i Niemczech. W następnym artykule zamieszczonym w tym dziale, zatytułowanym „Po co komu Kapitol? Stronniczość przekazów medialnych w Polsce, Rosji i Niemczech”, **Patrycja Szostok-Nowacka**, badaczka również związana z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, dokonuje porównania poziomu stronniczości wybranych telewizyjnych serwisów informacyjnych w Polsce, Rosji i Niemczech. Dział zamyka rozprawa mojego autorstwa,

zatytułowana „Nie wchodzi się dwa razy do tej samej rzeki. Obraz katastrofy ekologicznej na Odrze a wiarygodność polskich władz w przekazie wybranych mediów niemieckich”, w której prezentuję wnioski płynące z mocno krytycznego przekazu na temat przyjętej przez polski rząd strategii komunikacji kryzysowej.

W dziale „Materiały/Varia” publikujemy artykuł „Media Coverage of Gordon Brown’s ‘Bigotgate’ in the 2010 British General Election”, którego autorem jest tunezyjski badacz **Fathi Bourmeche**. Postępując się przykładem wyborów parlamentarnych w Wielkiej Brytanii w 2010 r. – po „Bigotgate” Gordona Browna – analizuje on, w jaki sposób media mogą kształtować opinię publiczną podczas kampanii wyborczych.

W tym numerze *Zeszytów* także dział „Recenzje, omówienia, noty” został poświęcony tematowi przewodniemu, czyli publikacjom podejmującym wątki zaufania, wiarygodności i transparentności w komunikacji społecznej. **Monika Szafrąńska** omawia monografię zbiorową pod redakcją Anke Finger i Manuela Wagner pt. „Bias, Belief, and Conviction in an Age of Fake Facts”, która w 2022 r. ukazała się nakładem wydawnictwa Routledge. Z kolei **Weronika Saran** przybliży naszym Czytelnikom książkę „Polityka w krzywym zwierciadle mediów” autorstwa wcześniej wspomnianego krakowskiego badacza Rafała Klepki, która w 2021 r. została wyróżniona w konkursie o Nagrodę im. prof. Michała Cezarego Rostworowskiego, organizowanym przez krakowski oddział Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Ja zaś przedstawiam publikację gdańskiej badaczki Katarzyny Kamińskiej-Korolczuk zatytułowaną „Polityka i media a kryzys zaufania”, która w 2022 r. uzyskała z kolei Nagrodę im. dr. Pawła Stępki, przyznaną przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii oraz Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. W dziale „Z życia naukowego” nasi Czytelnicy odnajdą sprawozdanie z seminarium naukowego „Język w mediach”, które odbyło się 9 grudnia 2022 r. na WDIiB UW; przygotował je **Mikołaj Bajew**.

Agnieszka Szymańska

z-ca redaktor naczelnej *Zeszytów Prasoznawczych*

 orcid.org/0000-0002-4186-0862